

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Жук Валентина Володимирівна

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку,
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Слухомовленнєвий розвиток дітей з порушеннями слуху відбувається у специфічних умовах, суттєво залежить від зовнішніх впливів. Саме зовнішні чинники відіграють вирішальне значення для слухомовленнєвого розвитку слухопротезованої дитини. Проблема слухомовленнєвого розвитку має різні аспекти: медичні, технічні, соціальні, економічні, психологічні, педагогічні.

Питання мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями слуху розв'язуються у різний спосіб, залежно від того, якими є очікування і запити батьків, обрані стратегії та кінцева мета, адже функції спілкування, взаємодії, передачі досвіду, розвитку мислення і формування свідомості може виконувати як словесне, так і жестове мовлення. Вибір на користь того чи іншого комунікативного засобу або їх поєднання, зазвичай, здійснюється з врахуванням багатьох чинників, серед яких актуальними є культурно-соціальні (зокрема, які мовні традиції, який ресурс має родина), освітні (які методи або один метод пропонують заклади освіти) та медико-технічні (якою є ефективність медико-технічної корекції слуху). Співіснування жестових, словесних, та слухових підходів в освіті дітей з порушеннями слуху уможливує вибір батьками навчального шляху дитини [1]. Основним орієнтиром для обрання педагогічних технологій, методів та дидактичних прийомів, визнається не стан слухової функції, як це було раніше й знаходило відображення в окремих методиках навчання глухих дітей і дітей зі зниженим слухом, а наявність, спосіб та своєчасність слухопротезування та комплексного медико-технічного та психолого-педагогічного супроводу.

Якщо кінцевою метою комплексного міждисциплінарного впливу обрано орієнтування дитини в акустичному середовищі, мовленнєвий розвиток на слуховій основі, інтегрування у середовище чуючих, то вибір медико-технічних та педагогічних стратегій здійснюється на користь вчасного ефективного слухопротезування та подальшої корекційно-розвиткової роботи. Варто відзначити, що щороку збільшується кількість ефективно слухопротезованих дітей, відтак, зростає й запит на педагогічні технології слухомовленнєвого розвитку таких дітей. Медико-технічні інновації та досягнення останніх років відкрили нові перспективи щодо педагогічного впливу на слухомовленнєвий розвиток дітей з порушеннями слуху, посприяли виникненню й розповсюдженню нових педагогічних стратегій, дозволили розширити діапазон

вибору. Зокрема, арсенал педагогічних засобів поповнився блоком слухових методів, за яких мовленнєвий розвиток відбувається переважно на слуховій основі (аудіовербальний, слухомовленнєвий, метод СУГ та ін.). Широка географія застосування слухових методів у світі (Австрія, Хорватія, Угорщина, Німеччина, Литва, Казахстан, Австралія, країни Африки) засвідчує їх ефективність. Освітня складова супроводу слухопротезованих дітей з порушеннями слуху передбачає використання слухоорієнтованого стилю взаємодії дитини з членами родини, найближчим оточенням, створення розвивального, аудіозбагаченого та комунікативно насиченого, середовища [2].

За оптимального за часом та якістю слухопротезування корекційно-розвивальний вплив має суттєву специфіку:

- ✓ слух може бути використаний як основа мовленнєвого розвитку,
- ✓ застосування «обхідних шляхів» не є обов'язковим або найбільш доречним методичним прийомом,
- ✓ розвиток мовлення відбувається природним способом спонтанно у процесі слухового онтогенезу (що не виключає необхідності спеціальних занять).

Важливо наголосити на тому, що корекційно-розвивальна робота із слухомовленнєвого розвитку дітей з порушеннями слуху є ефективною, якщо здійснюється на міждисциплінарному рівні та реалізується командою фахівців медичної, технічної, педагогічної, психологічної, соціальної галузей у тісній співпраці з батьками дитини та/або іншими значущими дорослими. На відміну від мультидисциплінарної моделі супроводу, найбільш розповсюдженої до недавня, за якої послуги надаються різними фахівцями, кожний з яких має свої завдання, реалізує свою стратегію, керується своїми підходами, спрямовує діяльність на задоволення окремих потреб та оцінює окремі здобутки дитини, міждисциплінарна команда супроводу будує свою діяльність на засадах співпраці, партнерства з урахуванням думок усіх членів команди, відбувається регулярний обмін інформацією, колективний аналіз усіх чинників впливу на дитину, спільно визначаються її потреби, узгоджуються цілі, добираються підходи, розробляються стратегії впливу, програма дій, план та механізми їх реалізації, плануються та здійснюються моніторингові заходи і оцінювання здобутків.

Міждисциплінарний супровід дитини з порушенням слуху, організований на засадах командного підходу, забезпечує різновекторний, але узгоджений вплив; сприяє оптимізації розвитку, виховання, навчання та соціалізації та уможливорює максимальне врахування сильних сторін дитини, задоволення її потреб. Міждисциплінарна команда виконує інформаційно-просвітницькі, організаційно-координаційні, діагностичні, моніторингові, корекційно-розвиткові та методичні функції.

У алгоритмі супроводу можна умовно виділити три етапи:

1. Діагностичний, під час якого відбувається
 - ✓ виявлення порушень слуху через скринінг слуху новонароджених або моніторинг стану слуху дітей різного віку;
 - ✓ з'ясування характеру порушення та

- ✓ аналіз умов розвитку дитини (мовних традицій, запитів, ресурсу родини).
- 2. Корекційно-відновлювальний, коли
 - ✓ обирається оптимальний спосіб та
 - ✓ здійснюється слухопротезування,

завдяки чому забезпечується оптимально можлива якість слухового сприймання для подальшої медико-педагогічної реабілітації дитини, підвищується рівень безпеки та орієнтування в акустичному середовищі, створюється слухове підґрунтя для спонтанного та педагогічно скерованого розвитку мовлення, покращуються умови комунікації на слуховій основі.

3. Корекційно-розвивальний, основною частиною якого є педагогічний вплив, за доцільної організації якого скориговане слухове сприймання може бути використане як основа для мовленнєвого розвитку.

Список літератури:

1. Diller G. et all. Study guide for educational staff working with hearing impaired children. Heidelberg : JAKS". 2005.
2. Guberina P. Verbotonal method. Zagreb: SUVAG. 2013. 503 p. Режим доступу: http://www.artresor.hr/knjige/Contents/The_Verbotonal_Method.pdf